

УДК 330.341.1:316.422.44:338.432(477)

Б. В. Хахула,
доктор філософії в галузі економіки, доцент кафедри менеджменту,
Білоцерківський національний аграрний університет
0000-0003-4286-2381

DOI: 10.32702/2306-6792.2022.9—10.79

ІННОВАЦІЇ, ЯК ЧИННИК ПРИСКОРЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

B. Khakhula,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management,
Bila Tserkva National Agrarian University

INNOVATION AS AN ACCELERATING FACTOR OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL PROGRESS IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

Доведено, що інноваційний процес у сільському господарстві характеризується різноманіттям організаційних форм, які мають принципові відмінності за характером фінансування та економічною основою функціонування. Існують значні відмінності інноваційних формувань і за основною метою функціонування: від розробки техніко-технологічної ідеї до її наукового опрацювання, реалізації (впровадження) та надання інформаційних та консультаційних послуг.

Практичний досвід розвитку інноваційних процесів дозволяє стосовно сільськогосподарського виробництва виділити їх основні етапи: створення інновацій, їх поширення та освоєння товаровиробниками.

Успішний розвиток інноваційних процесів у стадії поширення інновацій значною мірою залежить від інформаційної забезпеченості галузі. Відповідальність за це мають взяти на себе органи управління сільськогосподарським виробництвом та наукові організації — творці інновацій. Вони прямо і безпосередньо зацікавлені в оперативному інформуванні товаровиробників про створені та створювані інновації.

Освоєння інновацій товаровиробниками сільськогосподарського виробництва поступово створює умови для прискорення науково-технічного прогресу у галузі. При цьому у виробництві створюється певний ефект від освоєння інновацій, що виражається у додатковому виході продукції з одиниці площі, скороченні витрат на одиницю продукції та на отримання додаткового доходу. В ідеалі цей сукупний додатковий дохід має перевищувати витрати на створення та освоєння інновацій. При цьому необхідно враховувати, що сукупного додаткового ефекту, який отримується безпосередньо у виробництві від науково-технічного прогресу, недостатньо для фінансування науково-технічної сфери галузі. Тому у всіх країнах науково-технічна сфера фінансується з державного бюджету. І чим більше виділяється коштів на розвиток науки, тим вищі темпи розвитку науково-технічного прогресу. Така закономірність протягом останнього століття стійко проглядається, особливо у державах із досить високим рівнем розвитку науково-технічного потенціалу.

Таким чином, удосконалення системи організації інноваційної діяльності в сільськогосподарському виробництві має носити комплексний характер, охоплювати весь спектр сторін цієї діяльності — від проведення наукових досліджень та розробок, експериментальної перевірки наукових результатів до впровадження у виробництво та оцінки ефективності. Підвищенню обґрунтованості та ефективності вжиття заходів державного впливу у сфері організації інноваційної діяльності в сільськогосподарському виробництві могло б сприяти виділення цієї проблеми в одну з пріоритетних галузей наукових досліджень з аграрних проблем.

The innovation process in agriculture is proved to have a variety of organizational forms with fundamental differences in the nature of funding and the economic basis of operation. There are significant differences in innovation formations and in the main purpose of operation ranging from technical and technological idea to its scientific development, implementation and information and consulting services provision.

Practical experience in the development of innovation processes makes it possible to identify their main stages in relation to agricultural production, i.e. the creation of innovations, their spread and implementation by producers.

The successful development of innovation processes at the stage of spreading innovations largely depends on the information security of the industry. Agricultural production management bodies and scientific organizations developing the innovations are to be charged with the innovations security. They are directly and indirectly interested in promptly informing producers about the created innovations and those under creation.

The application of innovations by agricultural commodity producers gradually creates conditions for accelerating scientific and technological progress in the industry. In addition, the production creates a certain effect from the innovations application, which is presented in the additional output per unit area, reducing costs per unit of output and obtaining additional income. Ideally, this total additional income should exceed the cost of innovations developing and application. It should be borne in mind that the total additional effect, which is obtained directly in the production of scientific and technological progress, is not sufficient to finance the scientific and technical sphere of the industry. However, the scientific and technical sphere in all countries is financed from the state budget. Therefore, the more funds are allocated for the development of science, the higher is the scientific and technological progress development rate. This pattern has been steadily observed over the last century, especially in countries with a fairly high level of scientific and technological potential development.

Thus, the improvement of the system of organization of innovative activities in agricultural production should be comprehensive, covering the full range of aspects of this activity — from research and development, experimental testing of scientific results to its implementation and efficiency evaluation. Increased importance and effectiveness of state influence in the field of innovative activities organization in agricultural production could contribute to highlighting this issue as one of the priority areas of research in agriculture.

Ключові слова: інновація, аграрний сектор, науково-технічний прогрес, сільськогосподарське виробництво, інноваційна діяльність.

Key words: innovation, agricultural sector, scientific and technological progress, agricultural production, innovation activity.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Одним із шляхів підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва є інноваційна діяльність. Інноваційну політику аграрного сектору економіки можна визначити, як використання нестандартних методів підвищення ефективності елементів системи ведення сільського господарства. Інноваційна діяльність на основі результатів наукових досліджень веде до створення нового конкурентоспроможного продукту, нової послуги, що в кінці результату позитивного відобразиться на результатах фінансово-господарської діяльності.

В нинішніх умовах, що викликано, першу чергу війною з Росією в аграрному секторі вітчизняної економіки зберігається несприятлива ситуація, коли низькі інвестиційні можливості сільськогосподарських товаровиробників суттєво обмежують інноваційну діяльність. При цьому необхідно зазначити, що в минулі роки спостерігалася позитивна тенденція до залучення інвестицій в модернізацію матеріально-технічної бази господарств корпоративного сектору аграрної економіки. Капітальні інвестиції в середньому по галузях народного господарства у 2021 році порівняно з 2020 по сільському господарству — на 23,5%, лісовому — на 145,0% і рибному господарству — на 47,4%.

Забезпечення сталого функціонування сільськогосподарського виробництва та перехід до етапу його ефективного розвитку передбачають вихід на новий техніко-технологічний рівень, з використанням більш прогресивних технологій, досягнень науки та передового досвіду. Інновації призводять до збільшення обсягів виробництва, підвищення урожайності сільськогосподарських культур та продуктивності тварин, раціонального використання виробничих ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку економіки, розглядалися у роботах А. М. Авідзби, І. В. Белоус, К. Б. Волощук, О. М. Гаркуші, М. В. Гладія, Б. В. Губського, М. І. Долішнього, С. І. Дорогунцова, О. Ю. Єрмакова, Й. С. Завадського, Ф. В. Зінов'єва, О. В. Кравця, Ю. О. Лупенка, І. Г. Матчина, П. Т. Кулика, Л. М. Худолій, І. І. Червена, Д. Ф. Чухна, О. М. Шестопаля, О. О. Школьного, О. М. Шпичака, А. І. Шумейка та інших вчених. Разом з тим, в економічній літературі ще недостатньо досліджені питання підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств на основі інвестиційно-інноваційного розвитку.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є розробка практичних рекомендацій щодо активізації інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах функціонування ринкових відносин в аграрному секторі України, що характеризується сільськогосподарським товаровиробникам повної самостійності не лише у виробництві, а й у реалізації отриманої продукції особливо важливо забезпечити такий рівень ефективності, що дозволяє здійснювати розширене відтворення у сільському господарстві. Це абсолютно неможливо без відповідної організації виробництва, яка має ґрунтуватися на інтенсивних та ресурсозберігаючих технологіях, на впровадженні досягнень науки у виробництво.

Негативне ставлення до науки і наукових досягнень з боку більшості працівників матеріальної сфери, що склалося протягом тривалого часу, їх безініціативність, як відомо, були пов'язані, перш за все, з відсутністю прямої зацікавленості як у менеджменту суб'єктів господарювання в сфері агробізнесу, так і рядових працівників у покращенні показників виробничо-фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств. Необхідно зазначити, останніми роками став значно більше проявлятися інтерес товаровиробників до використання інноваційних технологій, що характеризується впровадженням нової техніки, нових прогресивних сортів, високопродуктивних порід сільськогосподарських тварин з метою забезпечення прибуткового ведення виробничо-господарської діяльності та конкурентоспроможності як на внутрішньому так і зовнішньому ринках агропродовольства господарствами корпоративного сектору аграрної економіки. У 2021 році в Україну імпортовано 3029 одиниць зернозбиральних комбайнів із загальною вартістю 283,8 млн дол. США. У 2021 році було вироблено та сертифіковано батьківських форм гібридної кукурудзи на 7,4% більше, ніж 2020 року — 119,2 тис. т, з них: введено гібридів іноземної селекції — 19,9 тис. т, а також вироблено на території держави насіння іноземної селекції — 77,1 тис. т. Вітчизняне насінництво склало 22,2 тис. т, що на рівні 18,6% від загального результату. Працівники сільського господарства стали більше виявляти інтерес до результатів своєї праці, що позитивно відобразилося на продуктивності праці. Так, виробництво сільськогосподарської продукції в постійних цінах 2016 року на 1 зай-

нятого в цілому по сільському господарстві в 2020 році в порівнянні з 2010 року зросло на 2,25 рази в тому числі: в рослинництві — 2 рази, тваринництві — 3,15 рази. Намітилася закономірна тенденція зростання урожайності та продуктивності тваринництва. Так, в 2021 році було зафіксовано найвищий рівень урожайності кукурудзі на зерно — 7,4 т/га, а багатьох суб'єктах підприємницької діяльності в сфері агробізнесу вищезазначений показник був 10 т/га. Основна першопричина — використання відповідності до технологічних норм високопродуктивних гібридів, мінеральних добрив та засобів захисту рослин. Намітилася тенденція стабілізації економіки сільськогосподарських підприємств, і, що працюють, на прогресивній основі. В 2020 році рентабельності соняшнику стала найвищою за останні роки і майже на 16% більшим, ніж у 2019 році, коли він склав 23,5%. Показник рентабельності виробництва овочів також збільшився: з 7,0% у 2019 році — до 8,3% в 2020 році.

Загалом рентабельність операційної діяльності агропідприємств у 2020 році склала 18,4% проти 18,7% у 2019 році. А це означає, що зростання середніх цін реалізації продукції сільського господарства в 2020 році на 19,2%, а зерна — майже на 24%, насіння олійних культур — на 30,4% не призвело до суттєвого зростання ефективності діяльності агропідприємств.

Але ці успіхи були затьмарені початими реформами, що поставили сільськогосподарських товаровиробників в умови, які далеко не сприяють розвитку науково-технічного прогресу, швидше навпаки — серйозному його згортанню.

В умовах початку ринкових відносин науково-інноваційна сфера аграрного сектору України була змушена поступово перебудовуватися і удосконалюватися, незважаючи на наявність серйозних труднощів. У міру формування загального ринку продовольства, ринку праці та засобів виробництва поступово почав формуватися ринок науково-технічної продукції, який на засадах конкуренції мав забезпечити збалансований попит та пропозицію на цю продукцію. Слід зазначити, що великих успіхів у формуванні та функціонуванні ринку науково-технічної продукції не було досягнуто у зв'язку із втратою інтересу до цієї продукції з боку масового сільськогосподарського товаровиробника. Незатребуваність науково-технічної продукції стала великим негативним явищем як для її виробників, наукових установ, так і її споживачів — виробників сільськогосподарської продукції. При вирішенні завдання підняття інноваційної активності в аграрному секторі важливо усвідомити, що в умовах

дії ринкових законів основними зацікавленими суб'єктами розвитку інноваційного процесу є як виробник, так і споживач наукової продукції. Сільськогосподарський товаровиробник зацікавлений в придбанні та впровадженні в технологічний процес розроблене нововведення, що дозволить удосконалити технологію, збільшити виробництво продукції, знизити її собівартість і відповідно підвищити продуктивність праці зайнятих працівників. Представник науки — розробник нововведення зацікавлений реалізовувати і передавати свою розробку з розрахунком ефект як собі, так сільськогосподарського товаровиробника.

Обстеження сільськогосподарських підприємств України, показує, що традиційно на першому місці серед інновацій знаходяться нові або удосконалені технології виробництва сільськогосподарської продукції. На другому та третій місцях — нові сорти та гібриди сільськогосподарських культур, а також нові кроси птиці, ліній та порід тварин. Потім — глибока переробка продукції та запровадження нової техніки, механізмів та обладнання.

Докладніше проглядається структура інновацій з рослинництва, що освоюються сільськогосподарськими підприємствами. Тут переважають нові сорти та гібриди (81,7 %), у тому числі в явній більшості по зернових культурах (аналіз показує, що нові сорти та гібриди значно продуктивніші, більш стійкі до стресових ситуацій).

Дослідження показали, що абсолютна більшість підприємств, які освоюють технологічні інновації, домагаються суттєвого покращення виробничих та економічних показників.

Високий рівень складності сільськогосподарського виробництва як системи та зазначені особливості інноваційного процесу в ньому визначають своєрідність підходів та методів його реалізації.

Зокрема, О. В. Чаянов у своїх роботах вказав два основних шляхи впливу на стихійну еволюцію сільського господарства: по-перше, на зміни господарських умов за допомогою інструментів економічної політики держави і, по-друге, — вплив на розвиток сільського господарства через вплив на волю і розум самих сільських господарів — товаровиробників шляхом розвитку їх творчих вишукувань та раціоналізації на науковій основі [2].

Зазначені положення як ніколи актуальні й у сучасних умовах під час розгляду сутності інноваційного процесу та її організаційних засад.

Інноваційний процес у сільському господарстві відрізняється різноманітністю організаційних форм, які мають принципові відмінності за характером фінансування та економічною

основою функціонування [3]. Значні відмінності інноваційних формувань і за основною метою функціонування: від розробки техніко-технологічної ідеї до її наукового опрацювання, реалізації (впровадження) та надання інформаційних та консультаційних послуг.

Дуже суттєва різниця і за масштабами функціонування зазначених формувань: від міжнародного та загальнодержавного рівня до рівня одного сільськогосподарського підприємства.

Відхід від принципів адміністративного управління економікою відкриває перспективи розвитку та експериментування з організаційними формами, збільшення різноманітності альтернативних варіантів реалізації тієї чи іншої науково-технічної суспільства. У міру того, як економіка стає більш ринковою, розширюються можливості розвитку ефективних організаційних форм інноваційних процесів.

Проведені дослідження та практичний досвід розвитку інноваційних процесів дозволяє стосовно сільськогосподарського виробництва виділити їх основні етапи: створення інновацій, їх поширення та освоєння товаровиробниками.

Найбільш важливим та найтривалішим етапом інноваційного процесу є створення інновацій. На цьому етапі, на самому його початку, відбувається зародження ідеї (формування майбутньої інновації), що практично виражається в глибокому аналізі вивченості проблеми не тільки в умовах країни, а й за кордоном і особливо у найбільш розвинених країнах.

Підетап проведення фундаментальних та прикладних досліджень та розробок, незважаючи на те, що він пов'язаний з певним ризиком отримання незадовільних результатів, є важливим та необхідним у процесі створення науково-технічної продукції та практичної реалізації задуманої ідеї.

Розробка вважається закінченою, коли повністю виконано план проведення дослідження та отримано певний результат. У цьому вона має обов'язково проходити виробничу перевірку. Зокрема, стосовно нових сортів сільськогосподарських культур цією стадією є державне сортовипробування, стосовно нової техніки — апробація її на машинивипробувальних станціях, а до нових технологій або окремих технологічних прийомів — перевірка їх у спеціальних технологічних центрах або дослідно-виробничих господарствах.

Поряд із виробничою перевіркою відбувається стадія оформлення закінчених розробок як об'єктів інтелектуальної власності, з видачею патентів та ліцензій, що збігається з

трансформацією зазначених досягнень у конкретні інновації. При цьому наукова технологія стає інновацією, коли вона рекомендована до масового впровадження у виробництво. І в цьому випадку вона має пройти стадію підготовки до освоєння, від якої часто може залежати ефективність її використання.

Відповідальність за етап створення інновації повністю несе, як правило, наукова установа та про ефективність її функціонування зазвичай судять за кількістю та якістю інновацій та їх освоєнням у виробництві.

На відміну від створення інновацій, етап їх поширення (дифузії) охоплює різні напрямки та конкретні канали проникнення їх в агропромислове виробництво, серед яких важливе місце займають: функціонування органів управління сільського господарства, підготовка та перепідготовка кадрів керівників, фахівців та працівників масових професій, а також розвиток інформаційно-консультаційної діяльності. На жаль, у сучасних умовах цьому етапу не надається належної уваги [4]. Надалі, у міру розвитку та вдосконалення інформаційних технологій мають бути створені умови для того, щоб товаровиробники дізнавалися про інновації не лише з виробничого досвіду передових підприємств, а й безпосередньо від науки ще на стадії їх створення. Так відбувається у всіх розвинених країнах. Більш повна інформація не лише про рекомендовані до освоєння інновації, а й про перспективи їх створення, як показує практика, значно розширює можливості для вибору та дозволяє підвищити інноваційну активність товаровиробників.

Успішний розвиток інноваційних процесів у стадії поширення інновацій значною мірою залежить від інформаційної забезпеченості галузі. Відповідальність за це мають взяти на себе органи управління сільського господарства та наукові організації — творці інновацій. Вони прямо і безпосередньо зацікавлені в оперативному інформуванні товаровиробників про створені та створювані інновації [5].

На заключному етапі освоєння інновацій успіх цього процесу значною мірою, і, насамперед, залежатиме від самих товаровиробників. У цьому плані дуже важливо мати досить чіткий організаційно-економічний механізм освоєння інновацій у виробництві, у якому основне місце має бути відведено договірним відносинам самих товаровиробників як із творцями інновацій, так і з інноваційними формуваннями, до яких наразі можна віднести інформаційно-консультаційні, дорадчі служби. (ІКС). Між інформаційно-консультаційною службою та безпо-

середньо самими товаровиробниками існує тісний взаємозв'язок, тому що її діяльність здебільшого спрямована на їх обслуговування.

Подальший розвиток регіональних ІКС буде вимагати створення при управліннях агропромислового розвитку національного центру консультування сільськогосподарських товаровиробників, який буде концентрувати всю інформацію, узагальнювати її та передавати департаментам Міністерства аграрної політики та продовольства України та Національній академії аграрних наук України з метою формування банку замовлень інноваційних розробок. Запропонована регіональна ІКС може стати важливим елементом інфраструктури, сприятиме прискоренню використання інноваційних розробок в агросекторі досліджуваної нами області [6].

Необхідною умовою активізації інноваційно-інвестиційного забезпечення сільського господарства є наявність у галузі кваліфікованих кадрів. Очевидно, що ефективність та можливість використання інноваційних розробок у виробництві значною мірою залежать від компетентності та професіоналізму усіх агросектору. Керівники та фахівці, які є провідною ланкою у впровадженні досягнень науки у практику, в нинішніх умовах окрім реалізації організаторських навичків та вмій повинні постійно вивчати провідний досвід, вміти аналізувати та прогнозувати господарську діяльність [7]. Агровиробництву необхідні якісно нові кадри, які будуть не лише керівниками та технологами, але й підприємцями, які володіють виробничим менеджментом, а також без професійно підготовлених виконавців (насамперед механізаторів).

Отже, з метою сприяння інноваційно-інвестиційній діяльності сільгосп підприємств необхідно розробити комплексну та системну кадрову політику як послідовну діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з метою раціонального використання й відтворення кадрового потенціалу сільського господарства. Вважаємо, що з цією метою необхідно підвищити якість підготовки фахівців навчальними закладами аграрної освіти, реформувати систему перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів на усіх рівнях професійної освіти, забезпечити коригування навчальних програм на основі зміщення акценту на практичну підготовку для запровадження прогресивних технологій та техніки. Доцільно також оновити технологію теоретичного та практичного навчання кадрів для інженерно-технічної сфери, агро- і біотехнологій, ветеринарного

забезпечення, а також лабораторне обладнання навчальних закладів аграрної освіти. Одним із підходів до розвитку кадрового забезпечення в сільському господарстві слід передбачити створення бази даних кращих випускників навчальних закладів, а також з метою професійної адаптації фахівців сільського господарства доцільно збільшити кількість годин у навчальній програмі для проходження студентами виробничої практики.

Освоєння інновацій сільськогосподарськими товаровиробниками поступово створює умови для прискорення науково-технічного прогресу у галузі. При цьому у виробництві створюється певний ефект від освоєння інновацій, що виражається у додатковому виході продукції з одиниці площі, скороченні витрат на одиницю продукції та на отримання додаткового доходу [8]. В ідеалі цей сукупний додатковий дохід має перевищувати витрати на створення та освоєння інновацій. При цьому необхідно враховувати, що сукупного додаткового ефекту, який отримується безпосередньо у виробництві від науково-технічного прогресу, недостатньо для фінансування науково-технічної сфери галузі. Тому у всіх країнах науково-технічна сфера фінансується з державного бюджету. І чим більше виділяється коштів на розвиток науки, тим вище темпи розвитку науково-технічного прогресу. Така закономірність протягом останнього століття стійко проглядається, особливо у державах із досить високим рівнем розвитку науково-технічного потенціалу.

Виділення етапів інноваційного процесу є умовним і належить до самого процесу, а чи не до його організації. Якщо ж розглянути цей процес з погляду його організації, то, крім етапів, слід виділити організаційні блоки інноваційної діяльності. В організаційному плані в інноваційній діяльності виділяється 4 основні блоки, взаємопов'язані між собою.

Як показує досвід, чітке виконання функції значною мірою визначає результативність інноваційної діяльності у галузі. При цьому основою управління інноваційним процесом є чітке розмежування функцій та повноважень як на загальнодержавному, так і на рівні адміністративно-територіальних формувань, головними з яких є своєчасне виділення коштів на аграрну науку та забезпечення постійного потоку якісних інновацій для їхнього освоєння у виробництві [9]. Від чіткої діяльності керуючого блоку певною мірою залежатиме і ефективна діяльність аграрної науки щодо створення інновацій, а також успішна діяльність інформа-

ційно-консультаційної служби щодо сприяння їхньому освоєнню в агропромисловому виробництві.

Аграрна наука являє собою особливий замкнутий організаційний блок інноваційної діяльності, який має на меті постійно проводити фундаментальні та прикладні дослідження, на основі яких створювати інновації, виробляти комплекс знань та рекомендацій щодо їх адаптації до конкретних природних та економічних умов для забезпечення прискорення науково-технічного прогресу в агропромисловому виробництві. Вітчизняна аграрна наука, крім проведення постійних досліджень та створення інновацій, має здійснювати взаємозв'язок з аналогічними дослідженнями в інших країнах і цим підтримувати високий рівень технічних, технологічних, організаційно-економічних та інших знань.

Організаційний блок інформаційно-консультаційної діяльності несе відповідальність за поширення інновацій та сприяння освоєнню їх у виробництві. Центром даного блоку є інформаційно-консультаційна служба, функцією якої поряд з іншими освітніми організаціями є поширення інновацій та інформування товаровиробників про все нове в організації та технології виробництва сільськогосподарської продукції. До функцій даного блоку відносяться також підготовка та перепідготовка кадрів, пропаганда через органи управління сільським господарством систематичного інформування товаровиробників з усіх актуальних питань агропромислового виробництва і в тому числі з інновацій, що створюються. Інформаційно-консультаційна служба використовує всі форми роботи з товаровиробниками, підтримуючи найтісніший зв'язок з науковими та освітніми організаціями з метою сприяння прискоренню науково-технічного прогресу в агропромисловому виробництві.

Безпосереднє освоєння інновацій у виробництві як завершальний етап інноваційного процесу відбувається в рамках організаційних форм самих товаровиробників і значною мірою в організаційному плані залежатиме, насамперед, від них. Інноваційна активність товаровиробників значною мірою визначатиме успіх даного етапу інноваційної діяльності. У цьому організаційному блоці видно не лише мету, а й результати інноваційного процесу, а його ефективність залежатиме від узгодженості дій як інформаційно-консультаційної служби, так і самих товаровиробників, які в даному випадку мають бути зацікавлені в успіху освоєння інновації у виробництві. Між інформаційно-

консультаційною службою та сільськогосподарськими товаровиробниками існує тісний взаємозв'язок, тому що її діяльність здебільшого спрямована на їх обслуговування.

ВИСНОВКИ

Розглядаючи функціональні особливості організаційних блоків та їх взаємозв'язку, слід підкреслити нерозривність та єдність всього інноваційного процесу в аграрному секторі України та здійснення інноваційної діяльності. Успішне функціонування всіх зазначених блоків під єдиним координуючим початком Міністерства сільського господарства може забезпечити планомірний розвиток інноваційної діяльності у галузі.

Таким чином, удосконалення системи організації інноваційної діяльності в аграрному секторі має носити комплексний характер, охоплювати весь спектр сторін цієї діяльності у галузях сільського господарства — від проведення наукових досліджень та розробок, експериментальної перевірки наукових результатів до впровадження у виробництво та оцінки ефективності. Підвищенню обґрунтованості та ефективності вжиття заходів державного впливу у сфері організації інноваційної діяльності в аграрному бізнесі могло б сприяти виділення цієї проблеми в одну з пріоритетних галузей наукових досліджень з аграрних проблем.

Це дасть певний імпульс для активізації інноваційної діяльності у галузі, що сприятиме прискоренню науково-технічного прогресу та підвищенню ефективності агропромислового виробництва.

Література:

1. Свиноус І.В. Інноваційне забезпечення інтенсивного розвитку свинарства. Інноваційна економіка. 2014. № 3. С. 284—285.
2. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи: монографія / Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Шпикуляк О.Г. та ін. Київ: ННЦ "ІАЕ", 2014. 516 с.
3. Мельник Л.Ю. Інтеграція освіти, науки та виробництва в економіці знань аграрної сфери. Економіка АПК. 2017. № 11 С. 67.
4. Місюк М.В. Інноваційно-інвестиційний підхід до формування та підвищення конкурентоспроможності продукції тваринництва. Економіка АПК. 2016. № 3. С. 74.
5. Залізко В.Д., Мартиненков В.І. Сутність інноваційного розвитку економіки сільських територій. Економіка АПК. 2016. № 4 С. 66.

6. Коломієць Т.В. Формування аграрної інноваційної системи як шлях до накопичення інтелектуального капіталу підприємств агросектору. Економіка АПК. 2016. № 11. С. 94.

7. Смолій Л. Інвестиційні аспекти формування інтелектуального капіталу в аграрному виробництві. Галицький екон. вісн. 2014. № 1. С. 62—69.

8. Шпикуляк О.Г., Курило Л.І., Лузан О.Ю. Розвиток інститутів інноваційної діяльності у формуванні інтелектуального капіталу: теоретичний аспект. Економіка АПК. 2013. № 7. С. 92.

9. Братчук Л.М. Інноваційна діяльність: теоретико-методологічні підходи до формування об'єкта обліку. Економіка АПК. 2016. № 10. С. 59.

References:

1. Svytnous, I.V. (2014), "Innovative support of intensive development of pig breeding", *Innovatsijna ekonomika*, vol. 3, pp. 284—285.
 2. Lupenko, Yu.O. Malik, M.J. and Shpykuliak, O.H. (2014), *Innovatsijne zabezpechennia rozvytku sil's'koho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy* [Innovative support of agricultural development of Ukraine: problems and prospects], NNTs "IAE", Kyiv, Ukraine.
 3. Mel'nyk, L.Yu. (2017), "Integration of education, science and production in the knowledge economy of the agricultural sector", *Ekonomika APK*, vol. 11, pp. 67.
 4. Misiuk, M.V. (2016), "Innovation and investment approach to the formation and increase the competitiveness of livestock products", *Ekonomika APK*, vol. 3, pp. 74.
 5. Zalizko, V.D. and Martynenkov, V.I. (2016), "The essence of innovative development of the economy of rural areas", *Ekonomika APK*, vol. 4, pp. 66.
 6. Kolomiets', T.V. (2016), "Formation of the agrarian innovation system as a way to the accumulation of intellectual capital of enterprises in the agricultural sector", *Ekonomika APK*, vol. 11, pp. 94.
 7. Smolij, L. (2014), "Investment aspects of the formation of intellectual capital in agricultural production", *Halyts'kyj ekon. visn.*, vol. 1, pp. 62—69.
 8. Shpykuliak, O.H. Kurylo, L.I. and Luzan, O.Yu. (2013), "Development of institutes of innovative activity in formation of intellectual capital: theoretical aspect", *Ekonomika APK*, vol. 7, pp. 92.
 9. Bratchuk, L.M. (2016), "Innovative activity: theoretical and methodological approaches to the formation of the object of accounting", *Ekonomika APK*, vol. 10, pp. 59.
- Стаття надійшла до редакції 16.05.2022 р.*